

De voorzitter van de Tweede Kamer
der Staten-Generaal
Postbus 20018
2500 EA Den Haag

Den Haag
6 februari 2006

Ons kenmerk
VO/OK/2006/1148

Onderwerp
zelfstandige examenorganisatie en pilot meerdere
examenmomenten

In het Algemeen Overleg met uw Kamer over de Uitwerkingsnotitie Examens voortgezet onderwijs d.d. 26 mei 2005 heb ik toegezegd u te zullen rapporteren over de voortgang op twee dossiers, te weten: de zelfstandige examenorganisatie en de pilot meerdere examenmomenten. Met deze brief doe ik mijn toezegging gestand.

Zelfstandige examenorganisatie

Allereerst doe ik u verslag van de voortgang met betrekking tot de zelfstandige examenorganisatie. Ik heb uw Kamer bij brief d.d. 20-05-2005 (kenmerk VO/OK/2005/18504) geïnformeerd over de noodzaak te komen tot een zelfstandige examenorganisatie en het haalbaarheidsonderzoek dat is uitgevoerd door Twijnstra Gudde. De afgelopen periode is benut om in overleg met de CEVO en de IB-Groep en vervolgens met BZK en Financiën de mogelijkheden te verkennen om te komen tot een zelfstandige examenorganisatie voortgezet onderwijs en de gewenste verantwoordelijkheidsverdeling tussen deze organisatie en de minister van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap.

Momenteel zijn de examenwerkzaamheden bij Algemene Maatregel van Bestuur opgedragen aan de Centrale Examencommissie Vaststelling Opgaven (CEVO), een commissie met de status van 'ambtelijke dienst', maar met eigen statuten en een algemeen bestuur. In de huidige situatie ligt de formele verantwoordelijkheid, ook voor de uitvoerende werkzaamheden, bij mij als minister van OCW. In aansluiting op mijn brief over governance d.d. 7 juli 2005 (Apollo/2005/27761) ligt het voor de hand ook op het terrein van de examens voortgezet onderwijs de maatschappelijke organisaties zélf een rol te geven bij de uitvoerende werkzaamheden. Het beleggen van verantwoordelijkheden bij maatschappelijke organisaties draagt bij aan een optimale borging van het maatschappelijk draagvlak voor de examens. Hierdoor kan het departement zich richten op de directe kerntaken en geef ik

invulling aan mijn actieplan 'OCW verandert' zoals ik heb aangegeven in mijn brief van 30 september 2005 (ASEA/DIR/2005/48937). Het belang van de zogenaamde horizontalisering wordt ook aangegeven in de kabinetsreactie over het rapport "een herkenbare staat: investeren in de overheid", in het advies van de Raad van Openbaar Bestuur en bij uitspraken van de Wetenschappelijke Raad voor het Regeringsbeleid en de Sociaal-Economische Raad. Bepleit wordt dat meer ruimte wordt gelaten aan de professionals zelf en aan beïnvloeding door belanghebbenden ofwel, meer verantwoordelijkheid van maatschappelijke actoren (de zgn. civil society) en minder directe bevoegdheden voor mij als minister van OCW (voor een voorbeeld zie bijlage).

In de nieuwe situatie, als er sprake is van een zelfstandige examenorganisatie, blijft de inhoudelijke verantwoordelijkheid voor de centrale examens bij mij berusten. Net zoals nu, stel ik ook in de nieuwe situatie de examenprogramma's vast (bij ministeriële regeling) en daarmee bepaal ik aan welke exameneisen kandidaten moeten voldoen. Ook houd ik de verantwoordelijkheid voor het uitoefenen van toezicht op de scholen en de examens. Er verandert dus niets in de formele verhouding tussen minister en de scholen. Wat verandert er dan wel in de verantwoordelijkheidsverdeling?

De nieuwe examenorganisatie stelt de examenopgaven vast en bepaalt de normering van de examens en daarmee neemt zij beslissingen die bij de staatsexamens rechtsgevolgen hebben voor individuele burgers. De examenorganisatie oefent daarmee openbaar gezag uit. In de toekomstige situatie zal de organisatie dit gezag zelfstandig uitoefenen en daarmee de status hebben van zelfstandig bestuursorgaan. De zelfstandige examenorganisatie wordt verantwoordelijk voor de nadere uitwerking van mijn beleid en regelgeving op het terrein van examens, voor het doen van de uitgaven daarvoor en de verantwoording daarover, en voor het systematisch en desgevraagd informeren van de minister. Ook krijgt de nieuwe examenorganisatie de verantwoordelijkheid voor de uitvoering en voor de aansturing van de andere actoren in de examenketen (IB-Groep en CITO).

De nieuwe verantwoordelijkheidsverdeling tussen mij en de examenorganisatie kan misverstanden over de rolverdeling voorkomen: ik beoog de coördinatie over de professionele uitwerking van de examenprogramma's te beleggen bij een deskundige uitvoeringsorganisatie waarmee jaarlijks prestatieafspraken worden gemaakt. Ik ben aanspreekbaar op de afspraken die ik maak, maar de zelfstandige examenorganisatie is in de toekomstige situatie zélf verantwoordelijk voor de uitvoerende werkzaamheden. Het is mijn voornemen om snel met BZK en Financiën overeenstemming te bereiken over het wenselijke juridische model en mijn voorstellen voor de inrichting van een zelfstandige examenorganisatie eind van dit jaar in een wetsvoorstel aan te bieden aan uw Kamer. Naast dat ik daarin duidelijk zal aangeven wat de nieuwe verantwoordelijkheidsverdeling tussen de minister en de nieuwe examenorganisatie zal zijn, zal ik ook duidelijk aangeven hoe de verantwoordelijkheid van de maatschappelijke organisaties vorm krijgt.

De nieuwe verantwoordelijkheidsverdeling heeft ook gevolgen voor de rol van de inspectie. De inspectie zou –bij voorbeeld- een oordeel kunnen uitspreken over de vraag of het centraal examen aan zijn doelstellingen beantwoordt. Dit wordt nader onderzocht in relatie tot het advies van de Onderwijsraad 'Doortastend Onderwijstoezicht'.

Pilot meerdere examenmomenten

Zoals hierboven aangegeven wil ik u ook nader informeren over de *pilot meerdere examenmomenten*. De in de Uitwerkingsnotitie Examens Voortgezet Onderwijs aangekondigde gesprekken met het veld over de randvoorwaarden van de pilot hebben in het voorjaar van 2005 plaatsgevonden. Ik heb samen met Schoolmanagers_VO gesproken met een brede groep schoolleiders en docenten. Op verzoek van uw Kamer heb ik de pilot ook opengesteld voor scholen vmbo-theoretische leerweg. In januari 2006 is de pilot formeel gestart met twee instellingen voor VAVO en dertien scholen voor voortgezet onderwijs. Binnen de deelnemende scholen voor voortgezet onderwijs is sprake van negen opleidingen vmbo-tl, 10 opleidingen havo en 10 opleidingen vwo. Startend in januari 2007 zullen de examenmomenten in januari en augustus zullen worden afgenomen door de staatsexamencommissie, hiermee worden docenten en scholen ontlast. De pilot wordt uitgevoerd onder leiding van Schoolmanagers_VO.

Door het creëren van meer examenmomenten per schooljaar ontstaat voor de leerling de mogelijkheid om één of meerdere vakken af te sluiten op een moment dat hij/zij daar aan toe is. Daarnaast hoeven leerlingen die 'zakken' niet een heel jaar te wachten totdat alle vakken overgedaan kunnen worden. Ook voor de scholen kunnen er voordelen aan het hanteren van meerdere examenmomenten zijn verbonden. Bijvoorbeeld: een flexibeler inzet van mensen en gebouwen over het schooljaar in het geval een vak ook in een geconcentreerde periode gegeven kan worden, mogelijk meer gemotiveerde leerlingen, de mogelijkheid om stof te verdiepen of modules uit het vervolgonderwijs aan te bieden, en de betere aansluiting bij vraaggericht onderwijs en de schooleigen inrichting van het onderwijsproces.

De pilot heeft als doelstellingen om na te gaan of meerdere examenmomenten:

- daadwerkelijk een meerwaarde opleveren voor leerlingen,
- organiseerbaar zijn voor scholen en instellingen die de examenorganisatie verzorgen
- en een bijdrage leveren aan de aansluiting van voortgezet onderwijs op het vervolgonderwijs.

Om dit te bereiken is intensieve samenwerking nodig tussen de verschillende actoren: Citogroep, CEVO, de Staatsexamencommissie, de IB-Groep, Tweede Fase Adviespunt, ministerie van OCW en Schoolmanagers_VO. Maar ook zullen andere organisaties meer of minder intensief worden betrokken, zoals de Inspectie, de VVVO, LAKS, de VSNU en de HBO Raad. In 2007 zal ik u tussentijds informeren over de opbrengsten van de pilot tot dat moment.

De minister van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap,

Maria J.A. van der Hoeven

Bijlage

Voorbeelden van verantwoordelijkheidsverdeling tussen de minister van OCW en de zelfstandige examenorganisatie zijn:

- De minister stelt het examenprogramma vast, dat geldt voor schoolexamen en centraal examen.
De examenorganisatie werkt dat uit in een syllabus voor het centraal examen.
- De minister bepaalt voor welke vakken er een centraal examen is.
De examenorganisatie bepaalt opgaven, correctievoorschriften en afnamecondities.
- De minister bepaalt de tijdsindeling van het centraal examen: mei, juni, augustus, zoals nu, of een andere indeling, b.v. mei, augustus, januari, waar momenteel mee geëxperimenteerd wordt.
De examenorganisatie regelt vervolgens de examinering op deze tijdstippen en stelt het concrete examenrooster vast.
- De minister besluit over randvoorwaarden van het centraal examen, zoals het gebruik van een computer.
De examenorganisatie bepaalt voor welke vakken, met welke programmatuur e.d.
- De minister besluit over flexibel in de tijd af te nemen examens, zoals bij de examens beroepsgerichte programma's vmbo.
De examenorganisatie trekt daaruit de consequenties voor de inrichting van de opgaven en de examinering.

Uiteraard zijn nog tal van andere voorbeelden te geven